

Świtezianka

Adam Mickiewicz

Materiał elektroniczny – wersja do czytania i do słuchania:

<https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/ballady-i-romanse-switezianka/>

SŁOWA KLUCZE

tajemnica ▪ jezioro ▪ dziewczyna ▪ strzelec ▪ modrzew ▪ przysięga ▪ romantyczny

Przystojny młodzieniec i młoda dziewczyna spacerują nad jeziorem Świtez. Chłopak i dziewczyna są bardzo zakochani. Dziewczyna częstuje chłopaka **malinami**, a on daje jej kwiaty do **wianka**.

Jest noc i świeci **księżyc**. Każdej nocy o tej samej godzinie zakochani umawiają się pod drzewem, pod **modrzewiem**. Spotykają się już kilka miesięcy. Minęło lato, jest jesień, ponieważ na drzewach są żółte liście. Teraz stoją na brzegu jeziora. Chłopak rozmawia z dziewczyną, pyta o jej dom i rodziców. Nie wiemy, kim jest dziewczyna. Jest bardzo tajemnicza i chyba ma jakiś sekret. Zawsze przychodzi nie wiadomo skąd i odchodzi nie wiadomo dokąd. Chłopak jest **strzelcem**¹ w lesie. Strzelec proponuje dziewczynie wspólne życie w swojej **chacie** w lesie, ponieważ chłopiec nie chce już dłużej spotykać się w sekrecie. Dziewczyna odmawia. Wspomina słowa ojca, że mężczyźni nie zawsze są wierni w miłości. Strzelec **klęka** i przysięga wierność dziewczynie. Świadkiem sytuacji jest przyroda², to znaczy księżyc, modrzew i jezioro. Dziewczyna przestrzega³, że jeśli chłopiec złamie obietnicę⁴, to spotka go okrutna kara. Ukochana dziewczyna żegna chłopaka. Młody człowiek szuka dziewczyny, ale nie może jej znaleźć. W lesie jest cisza.

Nagle zaczyna wiać wiatr, a woda w jeziorze zaczyna się burzyć⁵. Wiatr zamienia się w ogromny wicher. Z fal jeziora wychodzi bardzo piękna **nimfa**⁶ i woła myśliwego miłym głosem. Nie rozumie, dlaczego chłopiec szuka swojej dziewczyny, dlaczego tęskni. Sugeruje, że dziewczyna śmieje się z niego, że tylko zawraca mu głowę⁷. Nimfa obiecuje wspaniałe, wspólne życie

maliny

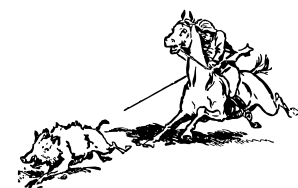
wianek

księżyc

modrzew

strzelec/myśliwy

¹ strzelec – człowiek, który pilnuje lasu; myśliwy – poluje na zwierzęta w lesie (niedźwiedź, jeleni, zając, ptaki, itp.)

² przyroda – natura

³ przestrzegać – dawać dobrą radę

⁴ złamać obietnicę – nie dochować przysięgi

⁵ burzyć się – mocno falować

⁶ nimfa – boginka o postaci pięknej dziewczyny; rusałka, która mieszka w jeziorze

⁷ zawracać komuś głowę – niepotrzebnie zajmować kogoś swoimi sprawami lub problemami, przeszkadzać

w podwodnym **pałacu**. Nimfa woła do siebie i kusi⁸ chłopaka, który stoi na brzegu Świtezi. Kiedy woda dotyka stóp młodzieńca, on zapomina o przysiędze i o swojej dziewczynie. Młodzieniec biegnie do wody, chce pocałować nimfę z jeziora i wtedy rozpoznaje swoją ukochaną. Okazuje się, że nimfa to dziewczyna z lasu. Dziewczyna pyta, dlaczego złamał przysięgę wierności. Przypomina, że za niewierność młodzieńca czeka kara. Strzelec topi się w jeziorze, umiera.

Od tej pory w nocy nad Świtezią pojawiają się dwa **cienie**: cień pięknej dziewczyny, która tańczy na jeziorze oraz cień-dusza chłopca, który cierpi i płacze pod modrzewiem.

chata

klękać

nimfa/rusałka

ĆWICZENIA PRZED CZYTANIEM

1. Proszę poszukać na mapie Białorusi jeziora Świteż. Co znajduje się wokół jeziora – pole czy las? Proszę zobaczyć, czy daleko od jeziora znajduje się Zaosie i Nowogródek?

TO WAŻNE!

Adam Mickiewicz opublikował utwór *Świtezianka* w 1822 roku. Wtedy jezioro Świteż, Zaosie i Nowogródek należały do terytorium Litwy, a nie Białorusi.

2. Na pewno lubisz odpoczywać na łonie natury⁹ i wiesz, co możemy robić w lesie, a co nad jeziorem. Proszę pogrupować wyrażenia z ramki i wpisać w odpowiednie miejsca tabeli.

opalać się ▪ *biegać* ▪ *robić piknik/ognisko/grilla* ▪ *pływać* ▪ *spacerować po...* ▪ *spacerować wokół...* ▪ *zbierać grzyby* ▪ *łowić ryby* ▪ *grać na gitarze* ▪ *nurkować* ▪ *spać w namiocie* ▪ *obserwować ptaki* ▪ *słuchać śpiewu ptaków* ▪ *zbierać jagody* ▪ *jeździć rowerem* ▪ *oddychać świeżym powietrzem* ▪ *obserwować wschód/zachód słońca*

las	jezioro
W lesie mogę <i>biegać</i> , _____	Nad jeziorem mogę <i>opalać się</i> , _____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

⁸ kusić – zachęcać do czegoś, czego ktoś nie powinien robić

⁹ na łonie natury – na polu, w lesie, na łące, w górach

3. Czy przebywanie na łonie natury jest dla Ciebie przyjemne? Jakie uczucia Ci tam towarzyszą? Proszę wybrać z ramki i zapisać.

spokój ▪ szczęście ▪ smutek ▪ gniew ▪ lęk ▪ strach ▪ radość ▪ panika ▪ zachwyty ▪ złość ▪
odprężenie ▪ zadowolenie ▪ niepokój ▪ tęsknota

Na łonie natury czuję (B. co?) *spokój*, _____

_____

**4. Czy byłeś/byłaś kiedyś w lesie w nocy?... Nie? A co byś wtedy czuł/-a?
Co można robić w lesie w nocy?**

ĆWICZENIA W TRAKCIE CZYTANIA

5. Proszę podkreślić w tekście wyrazy, które wskazują na czas i miejsce wydarzeń.

6. Proszę podkreślić w tekście wyrazy, które opisują wygląd, zajęcia i cechy bohaterów.

ĆWICZENIA PO PRZECZYTANIU TEKSTU

7. Proszę wypisać z tekstu wyrazy, które wskazują na czas i miejsce wydarzeń.

Czas wydarzeń: _____

Miejsce wydarzeń: _____

8. Proszę wypisać z tekstu wyrazy, które opisują wygląd, zajęcia i cechy bohaterów.

Chłopiec: _____

Dziewczyna/Świtezianka: _____

9. Proszę ułożyć plan wydarzeń we właściwej kolejności.

A	1	Dziewczyna i strzelec spotykają się w nocy w lesie.
B		Strzelec spotyka inną dziewczynę.
C		Dziewczyna znika w lesie.
D		Chłopak czuje, że dziewczyna ma jakąś tajemnicę.
E		Strzelec szuka ukochanej.
F		Chłopak zaprasza dziewczynę do swojej chaty.
G		Strzelec biegnie za nową dziewczyną i łamie przysięgę.
H		Strzelec przysięga wierność.
I		Dziewczyna woła młodzieńca do siebie.
J		Dziewczyna prosi o wierność w miłości.
K	11	Młodzieniec zostaje ukarany.

10. Proszę połączyć wyrazy i ich definicje.

A	okrutny	0	bardzo surowy, straszny
B	chata	1	młody chłopak, młody chłopiec
C	podwodny	2	bardzo silny wiatr
D	cierpieć	3	męczyć się, rozpaczać
E	młodzieniec	4	nie zgadzać się z propozycją
F	żegnać kogoś	5	niewielki, drewniany dom na wsi lub w lesie
G	odmawiać	6	przrzekać, obiecywać
H	przysięgać	7	taki, który jest pod wodą
I	wicher	8	mówić: do widzenia

A	B	C	D	E	F	G	H	I
0								

11. Proszę uzupełnić zdania odpowiednimi formami rzeczowników podanymi w nawiasach.

Przykład: Gęsty las rośnie wokół jeziora (jezioro)⁰ Świteż.

Jezioro Świteż znajduje się między _____ (Zaosie)¹

i _____ (Nowogródek)².

Zakochani spotykają się obok _____ (modrzew)³.

Dziewczyna i chłopak rozmawiają przy _____ (brzeg)⁴ jeziora.

Myśliwy mieszka w _____ (chata)⁵.

Nimfa mieszka w _____ (jezioro)⁶.

Chłopiec topi się w _____ (woda)⁷.

12. Jaki nastrój panuje tej nocy nad Świteznią? Proszę podzielić wyrazy do odpowiednich grup.

wesoły ▪ straszny ▪ romantyczny ▪ radosny ▪ pogodny ▪ smutny ▪ tajemniczy ▪ spokojny ▪ grozy ▪ sielankowy

I spotkanie z dziewczyną: _____

II spotkanie z nimfą-Świtezianką: _____

13. Wypisz z tekstu przykłady elementów realistycznych i elementów fantastycznych (okoliczności spotkania, bohaterowie, wydarzenia).

Elementy realistyczne	Elementy fantastyczne

14. Dlaczego strzelec został ukarany? Jak to była kara? Zapisz informacje z ramki na wykresie.

zdradził ukochaną ▪ zginął w jeziorze ▪ nie dotrzymał słowa ▪ utopił się ▪ spotkała go śmierć ▪ złamał obietnicę ▪ zapomniał o swojej dziewczynie ▪ dusza cierpi pod modrzewiem

Przestroga	
„Bo kto przysięgę naruszy, Ach, biada ¹⁰ jemu, za życia biada! I biada jego złej duszy!”	
wina	kara

¹⁰ biada – nieszczęście

15. Proszę uzupełnić zdania poprawną formą rzeczownika lub czasownika podanego w tabelce.

rzeczownik	czasownik
przeestroga	przeestrzegać – przeestrzec
obietnica	obietcywać – obiecać
przyrzeczenie	przyrzekać – przyrzec
kara	karać – ukarać

a) rzeczownik

Twoja _____¹ nic dla mnie nie znaczy! Nie wierzę ci.

Znak „Stop” to _____².

Dostałam mandat 500 zł! Czy to nie za duża _____³.

„Nie opuszczę cię aż do śmierci” – te słowa to _____⁴ męża i żony na ślubie.

b) czasownik

Synku, zawsze tylko (ty) _____ (obietcywać – obiecać)⁵ dobre oceny z polskiego...

(ja – r.ż.) _____ (przyrzekać – przyrzec)⁶ mamie, że wrócę przed 21:00.

Policja _____ (przeestrzegać – przeestrzec)⁷ kierowców przed nadmierną prędkością.

Nie wolno _____ (karać – ukarać)⁸ dzieci.

ROZMOWA

1. Czy kara, która spotkała strzelca, nie była zbyt surowa?
2. Jakie wartości¹¹ przekazuje nam utwór?
3. Czy te wartości są aktualne także dzisiaj?
4. Czy ballada *Świtezianka* jest utworem romantycznym? Proszę podać argumenty.

NOTATKI

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

¹¹ wartości – to, co jest cenne, ważne w sensie moralnym, społecznym, naukowym, artystycznym, itp.